

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij zes fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken, van Defensie en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake hun brief d.d. 20 maart 2015 over de verlenging van de Nederlandse bijdrage aan de EU-trainingsmis­sie in Somalië (Kamerstuk 29 521, nr. 288).

De voorzitter van de commissie,
Eijssink

De griffier van de commissie,
Van Toor

Inbreng VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van het kabinet inzake de verlenging van de Nederlandse bijdrage aan de EU-trainingsmis­sie in Somalië (EUTM Somalië). De VVD-fractie heeft hierbij nog enkele vragen en opmerkingen.

De mandaatperiode van EUTM Somalië loopt nu gelijk met die van de andere twee EU-missies in de Hoorn van Afrika (EUNAVFOR Atalanta en EUCAP Nestor). Kan het kabinet aangeven hoe deze missies zich tot elkaar verhouden en, indien van toepassing, hoe de inspanningen in het kader van deze missies elkaar raken dan wel versterken? Kan het kabinet tevens aangeven hoeveel geld er vanuit de EU en vanuit welke fondsen in Somalië wordt besteed?

Het kabinet schrijft dat een effectieve veiligheidssector een voorwaarde is om de oorzaken van piraterij op het land te kunnen aanpakken. Het wegnemen van de voedingsbodem voor piraterij en de opbouw van een veiligheidsapparaat is daarvoor essentieel. Kan het kabinet inzichtelijk maken hoe de inspanningen in het kader van EUTM Somalië concreet bijdragen aan het voorkomen en bestrijden van aan piraterij gerelateerde activiteiten op het land?

Het kabinet constateert dat het vooralsnog onvoldoende helder is wat de blijvende invloed is van de trainingen in het kader van EUTM Somalië. Hoe wordt de invloed van de trainingen precies gemeten en geëvalueerd?

Dat de Somalische overheid er nog steeds niet in is geslaagd de eigen militairen te registreren is tekenend voor de gebrekkige toestand van Somalische staatsinstituten. Het kabinet stelt dat de veiligheidssituatie het onmogelijk maakt de veiligheidstroepen te volgen en monitoren als zij buiten Mogadishu worden gestationeerd. Uit de brief wordt echter niet duidelijk waarom soldaten die buiten Mogadishu worden gestationeerd, niet op zijn minst kunnen worden geregistreerd. Kan het kabinet dit toelichten? En kan het kabinet tevens aangeven op welke termijn het registratieproces kan beginnen? Zijn hier afspraken over gemaakt met de Somalische autoriteiten?

Tot slot hebben de leden van de VVD-fractie nog een vraag over de actuele veiligheidssituatie en de gevolgen voor EUTM Somalië. Vorige week bezetten militanten van Al-Shabaab een hotel in Mogadishu, waar op dat moment een aantal overheidsfunctionarissen verbleef. Het is niet de eerste keer dat Al-Shabaab een aanslag pleegt op regeringsmedewerkers. Het kabinet schrijft dat het dreigingsniveau ongewijzigd is gebleven. Kan het kabinet aangeven of de aanslag van vorige week dit beeld heeft veranderd? En kan het kabinet aangeven of Al-Shabaab ook specifiek heeft aangegeven militairen en functionarissen afkomstig uit het buitenland, bijvoorbeeld van EUTM, als doelwit te beschouwen?

Inbreng PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie danken het kabinet voor de brief over de verlenging van de Nederlandse bijdrage aan de EUTM-Somalië. Zij willen benadrukken dat zij veel respect en waardering hebben voor het werk dat onze militairen in Somalië maar ook elders in de wereld verrichten om landen te helpen bij de wederopbouw en om vrede te herstellen en bewaren. Zij hebben enkele opmerkingen en vragen.

De leden van de PvdA-fractie delen de opvatting van het kabinet dat de politieke situatie in Somalië op zijn minst broos blijft. Het is goed dat de maanden durende politieke impasse doorbroken is. Echter, de noodzaak voor een inclusief politiek bestel blijft onverminderd om de rivaliserende clanbelangen waar het kabinet naar verwijst te kanaliseren via democratische en politieke weg. Dit is volgens de leden een voorwaarde om tot stabiel en goed landsbestuur te komen. De leden van de PvdA-fractie vragen de regering op welke wijze de laaggespannen verwachtingen die het kabinet heeft aangaande de daadkracht van de nieuwe regering van president Mohamud, mogelijk de effectiviteit van de EUTM beïnvloedt.

De leden van de PvdA-fractie vinden het goed dat Nederland voornemens is een bijdrage te leveren aan alle drie de missie-pijlers «training, mentoring en strategische advisering» die voort zijn gekomen uit de strategic review. Zij constateren naar tevredenheid dat het aantal getrainde militairen inmiddels is gestegen tot 4.500. Maar het kabinet schrijft ook dat vooralsnog onvoldoende helder is wat de blijvende invloed is van de trainingen. Het kabinet verwijst naar systematische obstakels, zoals het zeer gebrekkige dan wel ontbrekende personeelsregistratiesysteem. Het is dan ook goed dat mede op aandringen van Nederland de totstandkoming van een personeelsregistratiesysteem een prioriteit is voor EUTM Somalië. En dat met hulp van onder andere Nederland een trainingsregistratiesysteem in gebruik is genomen, waarmee het Somali National Army (SNA) zelf kan bijhouden welke militairen welke trainingen hebben gevolgd.

De leden van de PvdA-fractie constateren dat ook de uitgaande EUTM-commandant generaal Mingiardi, die is opgevolgd door generaal Maggi, de zorgen van het kabinet omtrent de duurzaamheid van de impact van EUTM deelt. Hij stelt dat de missie op de lange termijn zal falen als Somalische soldaten niet worden voorzien van de benodigde uitrusting en onderdak. Hij verwoordde dit als volgt: «For example, during the last course we administered to 100 soldiers; not one of them received a uniform. They attended the course in civilian clothes – and flip-flops! If we want to see any improvement, the only path before us is to provide them the equipment they need for training as well. We're also trying to help the Somalis rebuild their MoD [Ministry of Defence], but without more money I don't think we can achieve the desired results. One of my first priorities would be to re-build barracks, which would enable the soldiers to better control the armoury.» (*IHS Jane's Defence Weekly*, 24 februari 2015). De leden van de PvdA-fractie vragen het kabinet om een reactie op deze uitspraak.

De leden van de PvdA-fractie willen echter tegelijkertijd benadrukken dat vanaf het begin vaststond dat de opbouw van de Somalische veiligheidsdiensten een missie is van de lange adem. Dat kan ook niet anders na meer dan 20 jaar burgeroorlog en in een land waar het staatsbestuur vrijwel opnieuw vanaf de grond wordt opgebouwd. Daarom is het ook een vooruitgang te noemen dat het SNA in toenemende mate deelneemt aan offensieven van de Missie van de Afrikaanse Unie in Somalië (AMISOM) tegen al-Shabaab en is het niet verwonderlijk dat het SNA aldus het kabinet nog lang niet in staat is om zonder internationale hulp te opereren. Wel vragen de leden van de PvdA-fractie het kabinet om een inschatting van wanneer zij redelijkerwijs mogen verwachten dat het SNA wel zelfstandig zal kunnen opereren. Ook vragen zij het kabinet wat de impact is van de constatering van het kabinet dat een aanzienlijk deel van de SNA-militairen uitstroomt, waar deze militairen naar toegaan en of het risico bestaat dat zij zich bij al-Shabaab of andere strijdgroepen aansluiten.

De leden van de PvdA-fractie constateren tevens dat het werk van het missiepersoneel gepaard gaat met grote veiligheidsrisico's. Het dreigingsniveau blijft onverminderd hoog, namelijk significant voor Mogadishu International Airport (MIA) en hoog voor Mogadishu, waardoor het de verwachting is dat ook het aantal geweldsincidenten ook onverminderd hoog blijft. Aanslagen zijn dan ook helaas nog steeds aan de orde van de dag. Met als één van de recente dieptepunten een aanslag met een autobom en een Somalisch-Nederlandse zelfmoordterroriste op het Central Hotel in Mogadishu waarbij zeker 25 mensen om het leven kwamen. Ook was er een aanslag op Mogadishu International Airport (MIA), waar onder andere het hoofdkwartier van EUTM gevestigd is waar vijf Nederlandse stafofficieren gestationeerd zijn. De leden van de PvdA-fractie vragen het kabinet een nadere toelichting te geven op de veiligheidssituatie en een inschatting te geven van de ter plekke getroffen maatregelen op dit vlak.

De leden van de PvdA-fractie willen van de gelegenheid gebruik maken om de uitgezonden militairen alle succes bij het uitvoeren van hun missie en een behouden thuiskomst toe te wensen. Tot die tijd wensen zij ook het thuisfront, zonder wiens steun geen militaire inzet mogelijk zou zijn, veel kracht toe.

Inbreng van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennis genomen van het besluit van het kabinet om de bijdrage aan EUTM Somalië te verlengen met maximaal 15 militairen. Zij steunen het besluit, maar maken zich wel zorgen over een aantal ontwikkelingen.

De verwachtingen over de daadkracht van de nieuwe regering in Somalië zijn niet hooggespannen, onder meer omdat deze uit maar liefst 41 Minister en 26 vice-minister bestaat, zo geeft het kabinet aan. Het CDA deelt deze analyse.

Het kabinet constateert dat vooralsnog onvoldoende helder is wat de blijvende invloed is van de trainingen. Zo ontbreekt het Somalië aan een bredere Defensiestructuur, zoals een goed georganiseerd Ministerie van Defensie en heldere aansturinglijnen. De leden van de CDA-fractie steunen daarom het nieuwe mandaat van EUTM, op basis waarvan EUTM Somalië meer investeert in mentoring en strategische advisering. Het is goed om prioriteit te geven aan een personeelsregistratiesysteem. Hopelijk kan het SNA zo inderdaad bijhouden welke militairen welke trainingen hebben gevolgd. In hoeverre kan daarmee ook inzichtelijk worden waar de militairen terecht komen? Beter inzicht is een eerste stap. Wat kan er nog meer gedaan worden aan de aanzienlijk uitstroom? Klopt het dat de door EUTM getrainde militairen veelal uitstromen naar milities van krijgsheren en clans? In hoeverre wordt Somalië daar veiliger van? Kan het kabinet tevens aangeven of en in hoeverre de Somalische overheid optreedt tegen piraten? Is piraterij nog steeds niet strafbaar gesteld? Zo nee, welke druk is het kabinet bereid uit te oefenen?

De leden van de CDA-fractie steunen de inzet van kabinet om de voortgang van de missie scherp te monitoren en is benieuwd naar de resultaten op het gebied van verbetering van het inzicht in de impact van de uitgevoerde activiteiten.

De leden van de CDA-fractie hebben wel grote zorgen over de toegenomen bedreiging en vervolging van christenen in Somalië. Volgens de organisatie Open Doors begint de mate van vervolging in Somalië die van Noord-Korea te benaderen. Klopt het dat, om de relaties met de clans

goed te houden, de overheid hun antichristelijke sentimenten toestaat? En afvalligheid van de islam in de Grondwet verboden heeft? Welke straf staat hierop? Klopt het dat het vieren van christelijke huwelijken of feesten onmogelijk is. En dat het bezit van een bijbel of christelijke materialen levensgevaarlijk is? Klopt het dat bij ontdekking christenen onmiddellijk ter plekke publiekelijk onthoofd worden? En dat islamitische leiders herhaaldelijk roepen dat in Somalië geen ruimte is voor het christendom, christenen en kerken? En dat buitenlandse christenen die in het land werkten, vertrokken zijn? Welke druk heeft het kabinet, bilateraal en via de EU, uitgeoefend op de Somalische regering om de precaire positie van christenen te verbeteren?

Inbreng PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie zijn verbaasd dat het kabinet heeft besloten tot verlenging van de Nederlandse bijdrage aan EUTM Somalië. Zoals het kabinet zelf al aangeeft zijn er nauwelijks verwachtingen ten aanzien van de nieuwe Somalische regering, is totaal onduidelijk wat de invloed is van de militaire trainingen, en is de werkomgeving voor onze militairen uiterst onveilig. De leden van de PVV-fractie begrijpen daarom niet waarom Nederland deze ontwikkelingshulpmissie blijft steunen.

De leden van de PVV-fractie hebben enkele vragen over de politieke ontwikkelingen in Somalië. De leden constateren dat er weinig vertrouwen uitgaat van de nieuwe Somalische regering. Een regering met maar liefst 41 Minister en 26 vice-minister. Krijgt dit rariteitenkabinet financiële en politieke steun van de EU in het algemeen, en van Nederland in het bijzonder? Wie betaalt de salarissen van deze door clanbelangen en vriendjespolitiek in omvang geëxplodeerde Ministerploeg?

Eind 2016 verloopt niet alleen de Nederlandse bijdrage aan EUTM Somalië, maar verloopt ook de datum waarop er in Somalië een aantal politieke doelen gehaald moet worden. Zo staat in de brief. Eén van die politieke doelen is het aannemen van een Grondwet. Die is er nog steeds niet. Hoe is het gesteld met het proces dat moet resulteren in een Somalische Grondwet? Wat is het perspectief dat dit doel, een definitieve Somalische Grondwet, eind 2016 wordt gehaald? Welke gevolgen heeft het niet behalen van de politieke doelen voor de Nederlandse bijdrage aan EUTM Somalië ná 2016?

De leden van de PVV-fractie horen graag hoe het staat met de strafbaarstelling van piraterij in Somalië. Niet alleen de Grondwet is een moeilijk punt, ook de onderliggende wetgeving laat te wensen over. Is piraterij inmiddels strafbaar in Somalië? Is de nieuwe regering voornemens op dit punt actie te ondernemen, of blijft het een slappe houding aannemen als het gaat om de bestrijding van piraterij? Door de vorige regering werd immers een belangrijke piratenleider vrijgelaten.

De leden van de PVV-fractie vinden het nog steeds schokkend om te moeten constateren dat op geen enkele wijze helder is wat de blijvende invloed is van de militaire trainingen. Waarom wordt de prioriteit niet eerst gelegd bij het invoeren van een personeelsregistratiesysteem? Nederland werkt wel mee aan een trainingsregistratiesysteem, zo maken de leden op uit de brief. Maar wat heeft een dergelijk systeem voor nut als je vervolgens de controle over de militairen compleet kwijtraakt op het moment dat ze uitwaaiëren over Somalië?

Eerder hadden de leden van de PVV-fractie al ernstige zorgen over de beperkte hoeveelheid en het niveau van de Somalische militairen die getraind zijn door EUTM Somalië. De Minister gaf in 2014 nog aan dat de

4.500 getrainde militairen loyaal zijn aan hun eigen clan en nauwelijks loyaal zijn aan de centrale regering in Mogadishu. Is dit beeld nog steeds actueel? Hoe gaat EUTM Somalië ervoor zorgen dat de getrainde militairen wel loyaal zijn aan de centrale regering? Hoe wordt voorkomen dat militairen alleen deelnemen aan trainingen om hun eigen loonzakje te vullen en/of hun eigen clan militair te versterken?

Om enigszins inzicht te krijgen in de bodemloze Somalische put is het kabinet van mening dat de missie scherp gemonitord moet worden. Er moet beter inzicht komen in de uitgevoerde activiteiten. Dat klinkt heel sympathiek. De leden van de PVV-fractie zien in dit voornemen bevestigd dat het ook tot het kabinet begint door te dringen dat gedane investeringen in Somalië verdwijnen in een groot zwart gat. Mooie woorden over het beter monitoren ten spijt, zien deze leden echter geen concrete maatregelen over hoe dat «monitoren» dan plaats moet gaan vinden. Hoe wordt door middel van voortgangsrapportages een beter inzicht verkregen in de resultaten van de missie? De mensen die bijdragen aan EUTM Somalië begeven zich nauwelijks buiten het vliegveld, het Ministerie van Defensie en het presidentiële paleis. Hoe kunnen ze dan een reëel beeld krijgen van de praktijkervaringen van de getrainde militairen?

De leden van de PVV-fractie constateren dat er over de grootte van de Nederlandse bijdrage nog onduidelijkheid bestaat. Nederland onderzoekt de mogelijkheid om naast incidentele trainers ook vaste trainers aan de missie te leveren. Om hoeveel trainers zou het dan moeten gaan? Wordt de Kamer tijdig geïnformeerd als de Nederlandse bijdrage wordt uitgebreid met vaste trainers? Lopen deze vaste trainers grotere veiligheidsrisico's dan de incidentele trainers? Is Nederland gevraagd om vaste trainers te leveren, of handelt het kabinet hier op eigen initiatief?

De leden van de PVV-fractie maken zich grote zorgen over de veiligheid van onze militairen. Vooral het vervoer van de militairen is een hachelijke onderneming. Het lid De Roon heeft daar eerder namens de PVV-fractie vragen over gesteld. De leden van de PVV-fractie hebben op dat punt nu een aantal aanvullende vragen. Zijn de huidige beschermingsmaatregelen naar de mening van het kabinet voldoende? Waarom is besloten extra pantservoertuigen aan te schaffen? Houdt deze maatregel verband met toegenomen dreiging? Levert AMISOM, naast de Italiaanse eenheid, nog steeds ondersteuning als er zich een konvooi verplaatst? Zo ja, presteert AMISOM naar tevredenheid?

Tot slot willen de leden van de PVV-fractie graag weten welke bijdrage de rijke Arabische Golfstaten leveren aan staatsopbouw in Somalië. Leveren de oliestaten een financiële of materiële bijdrage aan de training van de Somalische veiligheidstroepen? En wat doen de golfstaten aan het versterken van de centrale overheid in Mogadishu? Hoe beoordeelt het kabinet deze inzet?

Inbreng D66-fractie

De leden van de fractie van D66 hebben kennis genomen van het kabinetsbesluit om de Nederlandse bijdrage aan EUTM Somalië te verlengen tot eind 2016. Zij hebben enkele opmerkingen en vragen.

De leden van de fractie van D66 constateren net als het kabinet problemen bij de opbouw van een effectieve veiligheidssector in Somalië. Wat zijn volgens het kabinet hierbij de belangrijkste speerpunten? Gaat het hierbij met name om de politieke aansturing, de nationale inbedding of vooral om capaciteitsopbouw? Op welke manier zorgen we voor nadruk op de

juiste accenten? Welke concrete verbeteringen ziet het kabinet voor zichzelf – en de missie – richting eind 2016? Kunt u reageren op de stellingname dat de anti-piraterij missies toe zouden zijn aan «een volgende stap»? Zo ja, hoe wordt deze vormgegeven? Op welke wijze gaat u zich er voor inzetten dat de coördinatie van de aanpak van Somalië wordt verbeterd? Wie heeft op het moment de leiding over de verschillende missies die er gaande zijn in Somalië? Is er een overkoepelende aanpak en/of coördinatie? Waar zal de «strategische advisering» zich precies op richten? Op welke manier zult u inzichtelijk maken welke stappen in de «three pillars approach» precies ondernomen worden en wat de concrete uitwerkingen ervan zijn?

De leden van de fractie van D66 vragen hoeveel inlichtingencapaciteit, in fte- en financiële termen, er moet worden ingezet voor de deelname aan deze missie? Hoe komt het dat in de begroting van 2015 EUTM Somalië werd geraamd op € 300.000 euro, daar nu € 600.000 bij komt en in 2016 € 1.500.000? Waarom is er sprake van significante percentuele verschillen?

Inbreng ChristenUnie-fractie

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben met belangstelling kennis genomen van het voornemen van het kabinet om de Nederlandse bijdrage aan de militaire trainingsmissie EUTM Somalië te verlengen tot eind 2016. De leden van de ChristenUnie-fractie delen echter de zorgen van het kabinet aangaande de daadkracht van de nieuwe regering en de aanhoudende instabiliteit die significante vooruitgang in de weg staat. Alhoewel deze leden de noodzaak van een stabiel en veilig Somalië onderschrijven, roepen deze ontwikkelingen wel de nodige vragen op over de effectiviteit van deze missie op de langere termijn.

Zo geeft het kabinet aan dat het Somali National Army (SNA) «nog lang niet in staat is zonder internationale hulp te opereren» en dat het «vooralsnog onvoldoende helder is wat de blijvende invloed is van de trainingen». De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of het kabinet bij de Somalische regering voldoende politieke wil, doorzettingsvermogen en mogelijkheden ziet om de noodzakelijke hervormingen door te voeren. Gezien de notie van het kabinet over het belang van een lange adem, zijn de leden van de ChristenUnie-fractie benieuwd of een verlenging van de Nederlandse bijdrage ook na eind 2016 voorzienbaar is. Zij vragen het kabinet daarover helderheid te verschaffen.

De leden van de ChristenUnie-fractie constateren dat Nederland heeft afgedwongen dat er meer transparantie moet komen zodat de resultaten van de missie ook beter inzichtelijk worden gemaakt. Deze leden vragen het kabinet concreet aan te geven hoe dit in de praktijk bewerkstelligd zal worden.

Tot slot geven de leden van de ChristenUnie-fractie aan dat zij instemmen met de verlenging van deze missie. De leden onderschrijven daarmee het belang van een stabiel en veilig Somalië en de regio. Zij bidden voor de bescherming en een behouden terugkomst van de mannen en vrouwen die worden uitgezonden.